

Nacionalna konferencija o reformi pravosuđa, 15. jul 2015. godine

Zoran Pažin, ministar pravde

Vaše ekselencije, poštovane dame i gospodo, uvažene kolege, predstavnici medija,

srdačan pozdrav svim učesnicima Nacionalne konferencije o reformi pravosuđa i ostvarenim rezultatima, u organizaciji dvije eminentne organizacije civilnog društva u Crnoj Gori, Akcije za ljudska prava i Centra za monitoring, uz podršku Ministarstva pravde.

Svako ko se upusti u vrlo ozbiljan i složen posao izgradnje novog sistema vrijednosti po mjeri građanina, a upravo je to smisao i cilj reforme pravosuđa u Crnoj Gori - da dobijemo pravosuđe sa licem i naličjem građanina, kako bi to naši evropski partneri rekli, „justice with the human face“ – jeste da u jednom trenutku uradimo rekapitulaciju onoga što smo do sada uradili, i mi to ovom prilikom činimo, ne prvenstveno zbog toga da bi se pohvalili ostvarenim rezultatima, a u prethodnom periodu zaista je urađeno mnogo, naročito na planu izgradnje zakonodavne i institucionalne infrastrukture, već prije svega zbog toga da bi zajedničkim snagama sagledali koje se to obaveze nameću aktuelnošću za naredni period, kako bismo objedinili energiju i kako bi se još bolje organizovali da bi u konačnom dosegli pravosuđe sa evropskim sistemom vrijednosti istinske demokratije, vladavine prava, ljudskih sloboda i prava, jer je to zapravo sve naš zajednički atribut evropskog identiteta.

Nema sumnje da će prioritetna obaveza u narednom periodu biti smanjiti ili pomiriti sukob između svjeta normativnosti, svjeta pravnih normi i svjeta pravne realnosti. Kako bi to njemački pravници rekli, između *zohlen* i *zeihn*, odnosno između onoga što jeste i onog što treba da bude. To se može, prije svega, postići valjanom implementacijom do sada donešenih propisa. I upravo će to biti zapravo mjerilo našeg uspjeha, u kojoj mjeri će propisi dotaći život i rješavati realne životne situacije.

Čuveni engleski pravnik, Albert Dajsi, koji je fenomenološki uveo pojam vladavine prava u evropsko pravnu kulturu veoma je dobro znao od kakvog je značaja pravosuđe za demokratsko društvo. A uloga i mjesto pravosuđa u demokratskom društvu je da rješavajući sporne, a ponekad i konfliktne situacije u društvu, čitavo društvo snaži stabilnošću. Stabilnost društva je međusobno uslovljena demokratijom, a bez demokratije nema progresa društva, ekonomskog, kulturnog i moralnog prosperiteta. Nemjerljiv je doprinos koji vladavini prava mogu dati sudije doslednom afirmacijom prava na pravično i javno suđenje pred nezavisnim i nepristrasnim sudom u razumnom roku. Vidimo da je centralni pojam ovog međunarodnog pravnog standarda pravičnost, a pravičnost nije ništa drugo do individualizacija pravde. Pravo je onaj dio stvarnosti čiji je smisao da služi pravdi. Da bismo imali pravedno društvo moramo imati nezavisne sudove; i što je kuriozitet za Crnu Goru, i nezavisno tužilaštvo. Mi smo izmenama Ustava, izmenama seta pravosudnih zakona i tužilaštvo učinili nezavisnim organom. Uobičajeno je u uporednoj praksi da tužilaštvo bude samostalan organ, a u Crnoj Gori je i nezavisan. Poseban kuriozitet predstavlja činjenica da je tužilaštvo u pojedinim elementima nezavisnije i od same sudske vlasti. Je li to odgovarajuće rješenje pokazaće budućnost, posebno sa aspekta linije

odgovornosti, posebno sa aspekta linije odgovornosti koju očekujemo s pravom od tužilaštva, i koje nam je u perthodnom periodu dalo do znanja da možemo očekivati odgovarajuće rezultate.

Pet je principa pravosudne nezavisnosti. Prvi princip je odsustvo svakog spoljnog uticaja, a prilikom formiranja svijesti sudije odnosno tužioca u pojedinim pravnim pitanjima, postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti, u krivičnom postupku o osnovanosti ili neosnovanosti tužbenog zahtjeva u građanskom sudstvenom postupku, ili nekom drugom pitanju koje nameće procesna realnost. Evo prilike da čujemo od predstavnika sudske vlasti da li se osjećaju nezavisnim od izvršne vlasti, da li su imali bilo kakav osjećaj pritiska od izvršne vlasti, uključujući ovdje prisutnog ministra pravde. Drugi princip nezavisnosti jeste atribut nepristrasnosti; atribut nepristrasnosti predstavlja odsustvo svake predrasude prema bilo kom učesniku u sudskom postupku, bez obzira da li je on nosilac vlasti ili blizak vlasti, ili drugačije promišlja političku realnost, bez obzira koje je vjere, nacije, da li je nekod drugog svjetonadzora, kakvog je seksualnog opredeljenja, bez obzira na bilo koje lično svojstvo, svi smo pred zakonom jednaki. Treći princip nezavisnosti sadržan je u potrebi da tužioci ne budu zavisni od sopstvenog neznanja. Sudije i tužioci koji nemaju odgovarajući stepen pravnog znanja, koji nemaju odgovarajuću opštu kulturu u koji društveni kontekst treba smjestiti pravne norme, veoma je zavistan od ove činjenice. Naprosto nema opravdanja da vrlo ozbiljni predmeti koji u značajnoj mjeri opterećuju crnogorsko društvo padaju pred instaciono višim sudovima, a da kao opravdanje za to dobijemo odgovor da se radi o tehničkim greškama. Pa i ako se radi o tehničkim greškama, neko za takve greške treba da odgovara. Stalnost sudijske funkcije nije međunarodno-pravni standard da bi sudije učinili neodgovornim. Naprotiv, upravo suprotno – tako visok nivo nezavisnosti mora biti praćen visokim nivoom odgovornosti, i mi ćemo u narednom periodu zaoštriti pitanje odgovornosti kada je u pitanje znanje, stručnost i etička utemeljenost svih nosilaca pravosudnih funkcija. Četvrti princip nezavisnosti jeste puna materijalna nezavisnost i sudova i sudija i tužilaštava i tužioca. Neprimjereno je i neprihvatljivo da još uvijek nemamo Palatu pravde. Neprimjereno je i neprihvatljivo da pojedine sudije sude u neprimjereno malim prostorima, u svojim kancelarijama. Neprimjereno je da Vrhovni sud dijeli svoj prostor sa nekim drugim državnim organima. Neprimjereno je da imamo sudija i tužilaca sa dugogodišnjim stažom koji su podstanari. Uopšte ne razmišljam o tome da takve sudije nijesu nezavisnosne; naprotiv, sjećam se devedesetih godina kada smo svi radili za veoma male plate, a to ne znači da nijesmo bili i profesionalni i odgovorni. Ali ako hoćemo da gradimo dostojanstvo sudijske profesije kao društvo onda nećemo dozvoliti da sudije budu podstanari. Zato podržavam inicijativu Vrhovnog suda i predsjednice Vrhovnog suda da se pristupi ozbiljnom i odgovornom rješavanju stambenih potreba sudija i to je zapravo i projekat koji će imati snažnu podršku ministra pravde. Peti princip nezavisnosti je izgradio sam Evropski sud za ljudska prava rekavši da nije dovoljno da su ispunjena ova četiri principa ukoliko građani nemaju poverenje u sudski sistem. Upravo pozitivna percepcija građana o sudskoj vlasti je veoma važan aspekt nezavisnosti sudske vlasti. I kako bi Rudolf Jering to rekao, privrženost građana svom pravnom sistemu srazmjeran je žrtvi i mukama s kojim ga je stekao.

Zahvaljujem se na pažnji i svima želim uspješan rad.